

SANTA MARIA DEL PRIORAT DE CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS. Façana de ponent, amb el campanar d'espadanya. Els tres arcs de la dreta corresponen a l'antic pis de sobre del celler del priorat.

que a l'exterior forma un cimbori circular, coronat per un segon cos quadrat. L'absis és rectangular amb decoració llombarda a l'exterior, que consta de tres sèries d'arcuacions cegues, entre lesenes, sota un fris de dents de serra. A banda i banda hi havia dues absidioles. La del cantó sud ha estat refeta modernament, l'altra fou convertida en capella en època gòtica. Dues capelles més, d'aquest estil, s'obren al mur de tramuntana. La porta principal s'obre al sud, és adovellada, amb guardapols i precedida d'un atri amb volta apuntada, amb osseres laterals. El campanar és d'espadanya amb tres ulls.

A l'interior del temple hi ha la reproducció d'un retaule del segle XV, dedicat a Sant Pere i Sant Pau, que es troba al museu d'Art de Catalunya. És originari d'aquesta església.

El priorat disposava d'un conjunt d'edificacions adossades a l'església. Al mur de tramuntana es conserva el basament d'una sala rectangular i la porta que accedia al camí ral, la que hem descrit en parlar del transsepte. Al mur del sud hi ha l'antic celler, ja gòtic, cobert amb volta apuntada. Damunt hi ha tres arcs, també apuntats, avui sense coberta, que corresponien al segon pis. Encara, a tocar de la carretera, hi ha un edifici del segle XVIII que correspon a l'última ampliació.

Text i fotos: Lluís Fernàndez López

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 138

16 de febrer de 2014

L'ANOIA

CALONGE DE SEGARRA

Municipi de 203 habitants situat al nord de la comarca d'Anoia al límit amb la de Solsona. A l'est llinda amb el terme municipal de Calaf. La seva població és disseminada, amb masies i els nuclis de població d'Aleny, Sant Pere de l'Arç, Calonge de Segarra, El Soler, Mirambell, i Dusfort, on hi ha la Casa de la Vila.

CALONGE DE SEGARRA. A l'esquerra tenim les ruïnes del castell. De l'església de Santa Fe sobresurt el campanar, darrere els arbres. A la seva esquerra s'entreveu la nau.

CASTELL DE CALONGE DE SEGARRA

Del castell, en sobreviuen les ruïnes, encastellades dalt d'un turó costerut. Destaquen les restes de parets; una estança rectangular coberta amb una volta de canó; un parell de portes; diversos graons, uns dels quals menen cap a un soterrani tapiat; un cup o tina d'uns 2 m de diàmetre, que es diu que podia haver estat una cisterna i, finalment, les restes del que podria haver estat una torre de planta circular, amb una bona part dels baixos menjats, que fan témer que caiguin d'un moment a l'altre.

CASTELL DE CALONGE DE SEGARRA. Dels vestigis visibles que encara queden del castell, aquesta és l'estança més gran. A l'interior es pot veure el portal on neix una escala, cegada.

SANTA FE DE CALONGE DE SEGARRA

L'església parroquial de Santa Fe és al peu de les ruïnes del castell, al nord-est del poblet de Calonge. Està documentada d'ençà de l'any 1040 i vinculada a la canònica de Sant Vicenç de Cardona.

L'edifici actual és de finals de l'època romànica, força gran, amb nau en forma de creu llatina. Nau i transsepte són coberts amb volta de canó. L'absis és carrat i flanquejat per dues absidioles semicirculars. Disposa de dues portes. La de ponent és ornada amb un conjunt d'arcs i arquivoltes. A la de migdia hi consta l'any 1765, el mateix durant el qual el temple va ser molt modificat, i en què es construí el campanar de torre, damunt del creuer. Diverses finestres il·luminen l'interior. Unes delimitades per un arc de mig punt adovellat, altres amb obertura estreta i coronades per un arc de

grafits medievals gravats a l'arrebossat de les parets, amb una escena bèl·lica que reproduïm en part. El castell va ser volat l'any 1822.

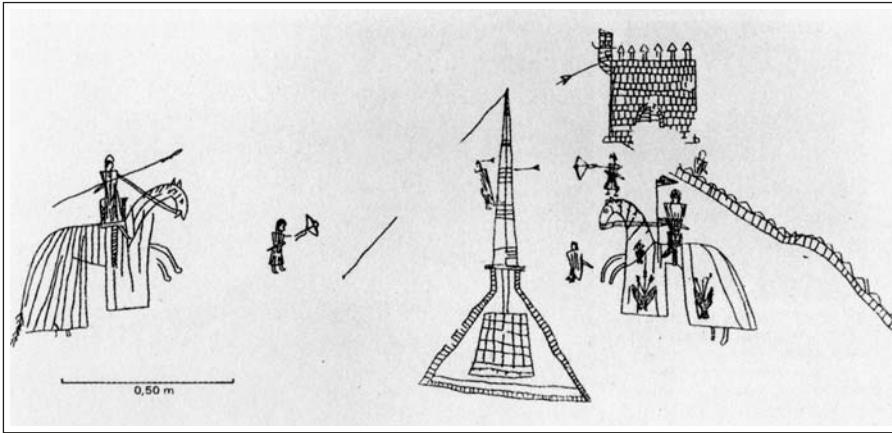
SANTA MARIA DEL PRIORAT DE CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS

És situada als afores del poble, al peu de la carretera de Ponts. Va ser consagrada el 1082. Esdevingué priorat del monestir de Sant Benet de Bages el 1096. Després d'un llarg període de prosperitat començà la decadència i a partir de 1593 passà a dependre del monestir de Montserrat. Durant els segles XVII i XVIII tornà a experimentar un període d'esplendor durant el qual es construí, al sud de l'església, un nou edifici. Al portal hi consta la data de 1740. A partir de l'exclaustració va perdre la condició de priorat però continuava essent de Montserrat. Caigué totalment en desús quan es va construir una església nova dins del poble de Castellfollit. Vingueren temps d'abandonament fins que la Generalitat restaurà l'església i la Diputació el casal del priorat, que habilità com a casa de colònies. Actualment l'Ajuntament està buscant-li un nou ús.

L'església és un edifici de finals del segle XI amb importants modificacions en època gòtica. Té la planta de creu llatina, amb volta de canó apuntada, El transsepte és ampli i capçat, al nord, per un portal gòtic amb una finestra al damunt de triple obertura. Al centre del creuer s'alça una cúpula sobre trompes

SANTA MARIA DEL PRIORAT DE CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS. Cara de llevant. Absis amb decoració llombarda. A l'esquerra s'entreveu l'absidiola reproduïda modernament.

CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS. Dibuixos o grafits del castell. Reproducció d'una escena bèl·lica amb cavallers, ballesters, un castell, una muralla i, al centre, un fonèvol o màquina de guerra de l'època. Foren estudiats per membres de la Universitat Autònoma de Barcelona. Reproducció extreta del llibre del sabadellenc Joan Farell i Domingo *Castellfollit de Riubregós, resum històric, folklore, llegendes i tradicions*. Barcelona, 1994.

ble torre mestra, del segle XI. Al recinte jussà, el de sota, es conserven diverses estances semisubterrànies i subterrànies, del que havia estat la part residencial. En una de les cambres, on suposadament hi hagué una presó es varen descobrir l'any 1981 uns interessants dibuixos o

SANTA MARIA DEL PRIORAT DE CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS. Cara nord amb el portal del priorat, obert al cap del transsepte. Donava al camí ral.

SANTA FE DE CALONGE DE SEGARRA. Visió des del nord-oest.

mig punt d'una sola peça. Al braç sud del transsepte, a la cantonera que mira al portal i a una alçada d'uns 2,70 m hi ha un carreu curiós, amb la figura d'un cérvol esculpida. I a la façana sud, a la cantonera amb la de l'oest, a l'alçada d'una persona, hi ha un altre carreu aprofitat, amb part d'un rellotge de sol esculpit. Tres ares d'altar són recolzades en parets del temple, abandonades, a sol i serena.

A l'interior hi ha una pica baptismal decorada amb estilitzats motius vegetals que sembla romànica. També es conserva el que es creu que és la tapa d'un sarcòfag amb relleus, actualment en un taller de restauració, segons se'ns ha comunicat.

SANTA FE DE CALONGE. Curios carreu col.locat en una cantonera.

SANT PERE DE L'ARÇ (CALONGE DE SEGARRA)

D'ençà de 1331 és l'església parroquial del poblet del mateix nom, que compta amb 16 habitants censats. Forma part del municipi de Calonge de Segarra. Dista de Calaf, 5 km. Se la coneix, popularment, per Sant Pessalaç, nom que perviu des de 1276, com a mínim. Al seu redós hi ha el cementiri.

Hi ha constància escrita d'aquesta església, dins del terme del castell de Calonge, al lloc de l'Arç, d'ençà de l'any 1038. Va dependre de la canònica de Sant Vicenç de Cardona i l'edifici actual fou consagrat el 1147.

Consta d'una nau capçada per un absis semicircular que és decorat, per fora, amb un fris de tipus llobard d'arcuacions cegues. Al centre presenta una finestra de doble esqueixada. A cada una de les dues façanes laterals hi ha una finestra també de doble biaix, amb arcs adovellats de mig punt. La il·luminació de l'església es completa amb una altra obertura, en forma de creu, al mur de ponent.

Durant el segle XVIII es va substituir la volta romànica. Actualment la coberta exterior és a dues vessants. També és modern el campanaret d'espadanya de dos ulls. El portal continua mirant al sud, després de ser reformat el 1886.

SAN PERE DE L'ARÇ O SANT PESSALÀÇ. Absis de l'església. A la dreta veiem els xiprers del cementiri i a l'esquerra una de les poques cases amb que compta el poblet.

A l'interior es conserva, darrere l'altar major, un retaule barroc, dedicat a Sant Pere, obra de Josep Ribera i Gregori Ferrer de Cardona, del 1642, restaurat recentment. També decoren l'estança un retaule renai-xentista de la Mare de Déu del Roser (1530-1560), amb una imatge central de la Verge, moderna; l'altar del Sant Crist (1793) i el de Sant Sebastià.

SANT PERE DE L'ARÇ. Retaule barroc. Foto: Ajuntament de Calonge

CASTELL DE CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS

Conegut també com a castell de Sant Esteve. Existia ja l'any 1000 com a possessió dels comtes de Cerdanya i per herència passà al comtat de Barcelona el segle XII. Durant anys en foren feudataris els Cardona.

Es troba allargassat al capdamunt de la serra que domina el poble i un important creuament de camins: el *camí ral d'Igualada a Ponts*, i el *camí de la sal*, de Cardona a Cervera. Conserva dues torres albarranes, és a dir, situades aïllades del recinte del castell. És dempeus un bon tram de muralla. A la part més alta o recinte sobirà hi ha el basament de la proba-

CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS. Vestigis de la muralla i castell. Foto ECSA - J. Todó, publicada a *Catalunya Romànica*, vol XIX, p. 402.